

Posudok oponenta habilitačnej práce

Masarykova univerzita

Fakulta Ekonomicko-správni

Habilitačný odbor Hospodárska politika

Uchádzač Ing. Zdeněk Tomeš, Ph.D.

Pracovisko Ekonomicko-správni fakulta Masarykovy univerzity

Habilitačná práca Konkurencia a výkonnosť na evropských železničných

Oponent doc. Ing. Anna Dolinayová, PhD.

Pracovisko Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Žilinská univerzita v Žiline

Oponentský posudok k predloženej habilitačnej práci som vypracovala na základe menovacieho listu pána predsedu habilitačnej komisie prof. Ing. Milana Žáka, CSc. zo dňa 13.6.2014. Práca sa zaoberá aktuálnymi problémami európskych železničných reforiem a ich dopadom na výkonnosť železníc.

Habilitačná práca spracovaná na 137 stranách vrátane príloh je členená do šiestich na seba logicky nadväzujúcich kapitol. Prácu možno rozdeliť do troch základných častí. Prvá časť, tvorená kapitolami 1 až 3, podáva stručný ale ucelený prehľad reforiem železníc a empirických štúdií zaoberajúcich sa dopadmi reforiem na výkonnosť odvetvia. V prvej kapitole autor popisuje štrukturálne problémy železnice a z nich vyplývajúce reformy, pričom sa zameriava na jednotlivé časti sveta, ktoré sú diferencované nielen vzhľadom na geografickú polohu, ale aj vzhľadom na reformné prístupy. Analýza je zameraná na typ a priebeh reformy vo vybraných krajinách a zhodnotenie ich doterajších výsledkov. V závere tejto kapitoly je uskutočnená komparatívna analýza, v ktorej sa autor zameril na štruktúru reformy, existenciu konkurencie a typ vlastníctva železníc. Druhá kapitola sa podrobnejšie zaoberá európskou železničnou reformou, ktorá prebieha formou schvaľovania smerníc a ich implementáciou do národnej legislatívy jednotlivých krajín. Vzhľadom na rôzne národné podmienky uskutočňovania reforiem autor správne zvolil prístup detailnej analýzy v krajinách, ktoré predstavujú najvýznamnejšie európske železničné trhy a súčasne boli smernice EÚ implementované divergentným spôsobom. Tretia kapitola sumarizuje výsledky doteraz spracovaných empirických štúdií zaoberajúcich sa vplyvom reforiem na efektivitu železničnej dopravy v Európe.

Cieľom habilitačnej práce bolo identifikovať vplyv európskych železničných reforiem na výkonnosť európskych železníc. Autor cieľ práce splnil rozpracovaním čiastkových cieľov v druhej časti práce (kapitola 4 a 5). Pre naplnenie cieľa autor zvolil adekvátne metódy a postupy, hlavne komparatívnu analýzu, globálnu situačnú analýzu, syntézu a metódy matematickej štatistiky. Na identifikáciu vplyvu reforiem zvolil regresnú analýzu panelových dát, pričom skúmal vplyv štyroch reformných premenných - vertikálnej separácie, horizontálnej separácie a vstup konkurencie do nákladnej a osobnej železničnej dopravy. Výsledky vlastného výskumu boli porovnané so štúdiami Laabsch-Sannera, 2012 a van de Veldeho a kol., 2012, ktoré boli spracované na vzorke viacerých európskych krajín. Za hlavný prínos habilitačnej práce považujem zahrnutie všetkých krajín EÚ, Nórska

a Švajčiarska do regresnej analýzy, čím autor dospel k štatisticky významným rozdielom v dopadoch jednotlivých reformných premenných na výkonnosť železníc medzi západoeurópskymi a východoeurópskymi krajinami. Problematiku odlišných výsledkov pre východoeurópske krajiny autor rozoberá v kapitole 5.

Tretia časť práce (kapitola 6) sa zaoberá vývojom reforiem a výkonnosťou železníc v Českej republike. Predpokladám, že autor podrobuje detailnej analýze český železničný systém nielen z hľadiska národnej príslušnosti, ale aj práve preto, že Česká republika je jednou z mála krajín EÚ (z východoeurópskych krajín zatiaľ jediná), kde bol zavedený konkurenčný open access na trhu osobnej železničnej dopravy, aj keď skúmanie jeho dopadu na výkonnosť českých železníc zatiaľ nie je relevantné vzhľadom na krátke časové obdobie a s tým spojené problémy s nedostatočnou databázou.

Predložená habilitačná práca je spracovaná veľmi prehľadne, výstižne a na veľmi dobrej grafickej úrovni. Hĺbka riešenia danej problematiky tak po stránke teoretickej, analytickej ako aj aplikačnej zodpovedá požiadavkám kladeným na habilitačné práce. Na základe uvedených skutočností konštatujem, že Ing. Zdeněk Tomeš, Ph.D. preukázal svojou habilitačnou prácou schopnosť vedeckého riešenia vybranej problematiky.

Otázky oponenta k obhajobe habilitačnej práce

1. Na str. 39 stručne charakterizujete systém spoplatnenia železničnej infraštruktúry, ktorý má významný dopad na rozvoj konkurencie predovšetkým v nákladnej železničnej doprave. Sadzby poplatkov sú však uvedené za rok 2005 a len za vlakový km, pričom väčšina krajín EÚ používa aj poplatky závislé od hrubých ton, resp. hrubých tonových km. Uveďte aspoň v niektorých krajinách aktuálne sadzby.
2. Na str. 65 je ako jedna z kontrolných premenných uvedená premenná INFRA. Prečo je pri percentuálnom podiele železníc na dopravnej infraštruktúre braná do úvahy len dĺžka diaľnic a nie aj dĺžka ostatných pozemných komunikácií?
3. Uveďte niektoré faktory, ktoré podľa Vás spôsobili, že vertikálna separácia železníc vo východoeurópskych krajinách nepriniesla pozitívne dopady na efektívnosť železníc.

Záver

Habilitačná práca Zdeňka Tomeše „Konkurencie a výkonnosť na evropských železnicích“ *spĺňa* požiadavky štandardne kladené na habilitačné práce v odbore Hospodárska politika.

Žilina, dňa 12.8.2014

Anna Dolinayová